

og dog gik alt saa jævnt og naturligt til. Men *fredet* blev det, og *leves* skulde der. I Dagligstuen mærkedes intet til det store Dagens Arbejde, som optog Mand og Hustru i Fællig og hver for sig. Det var hendes Værk. Alt skulde være rede til at modtage ham, naar „han kom“ og yde ham, hvad han tiltrængte af Hvile og maaske Trøst. Jeg husker fra den første Tid, jeg kendte dem, at hun engang sagde til mig: „Nej, paa den Tid er jeg aldrig ude; saa kommer Ploug ofte herind, og saa maa han finde mig.“ Hun levede fuldt op med ham i hans Kamp og Stræben og delte Sorgernes og Skuffelsernes Tider med ham; hun talte, som hun følte, som den jævnbyrdige, aandelig selvstændige Kvinde, hvor meget hun end i Ydmyghed og kvindelig „Underdanighed“ saa op til ham; men hun var aldrig slavisk.

Og *Børnene*. Ja, det var jo først i Skolen, at jeg og mine Medarbejdere mærkede til den store Alvor lige over for dem i dette *vaagne*, omhyggelige Hjem. Ingen let og løs eller hurtig Dømmen, men altid en ærlig Samtale om det, der undrede eller foruroligede, altid en ærbødig Lytten til Svaret. En af Døtrene var svagelig og maatte særlig værnes om. Fru Ploug mente, og med Rette, at hun ikke kunde tage Del i alt Skolens Arbejde og raadførte sig med mig om, paa hvilken Maade dette kunde lattes for hende. „Men naar De taler med Pigebarnet derom, saa lad hende forstaa, at det ogsaa er Skolens Mening, at hun en Tid ikke kan overkomme saa meget. Vi er ellers bange for, at hun kunde blive mangelig og sygelig, og hun maa endelig ikke miste sin Energi.“ Mange Eksempler, slaaende og smukke, kunde jeg meddele paa hendes dybe Alvor lige over for Børnene; men dels kunde jeg blive for vidtløftig, dels er slikt maaske ikke paa sin Plads i Skrift. Jeg vil derfor i Almindelighed kun sige: Al Forkælelse var hende højlig imod, al Selvfærdighed hos Barnet holdt hun nede med myndig Haand; aarvaagent vogtede hun paa, hvad der tilførtes det af Indtryk fra Lærere og Kammerater, rettede med Forstaaelse og Varsonhed dets Meninger og Domme, dets Sympatier og Antipatier, dets Valg af Veninder. Paa dette Punkt var hun sjælden samvittighedsfuld og søgte aldrig Skyggerne i et saadant Forhold væsentligst hos den anden Part. Villigt indrømmede, ja forklarede hun selv, hvor Fejlen var paa hendes Barns Side. Kunde hun være haard? Jeg tror det ikke. „Kærlighed“, er der blevet sagt ved hendes Baare, „var hendes Hovedegenskab“, og det er sandt. Men denne Kærlighed var

saa inderlig, saa alvorlig, at den ikke veg tilbage for noget Krav.

Med *Undervisning* syslede hun selv gerne og var en baade teoretisk og praktisk ivrig *Pædagog*. Det er bekendt, at hun selv, helst saa længe som muligt, læste med sine Børn og Børnebørn, inden de kom i Skole. Og det er vist, de havde gennemgaaet en fortrinlig Forskole hos hende, ej alene med Hensyn til Kundskabserhvervelse, men ogsaa og maaske især med Hensyn til Respekt for Pligten i enhver Retning. Hun vilde have de smaa Børn tidlig lært det vigtigste, det grundlæggende. „Det vil i Fremtiden være en Vinding for dem“, mente hun. De skulde helst kunne læse fuldkomment rent og klart naar de var 4 Aar! og naar de var 8 skrive med Lethed, regne ikke saa lidt og have faaet fortalt en Mængde ud af Historien og hørt og selv læst en Mængde ud af den Litteratur, som passede for deres Alder. Hertil kom senere hen de rige Oplæsningsaftener, hvor Huset saa at sige helt var samlet, og hvor oftest Ploug læste højt af det bedste, han vidste og kendte, og hun — straks eller senere — traadte forklarende og udviklende til for de enkelte efter hvers Trang og Behov.

Blev Børnene eller de unge Tjenestepiger (se senere hen!) *overanstrengte*? Somme Tider kunde man have sine Betænkeligheder i den Retning. Men den store Aarvaagenhed over deres sjælelige og legemlige Udvikling i det hele har dog vist baaret dem velbeholdne over alle Skær. For, at de *rørte sig*, gymnastiserede, legede, dansede, i det hele taget morede sig ved Siden af, var hende ikke mindre magtpaaliggende. Hun gjorde alt for, at alle i hendes Hus, store og smaa, kunde føre et legemligt sundt Liv. Hun undte og ønskede dem Glæder og Fornøjelser. Ved Selskaber for hendes egne Børn eller Børnene fra det Puggaardske Hjem (se senere!), ved Danseøvelser og Afdansningsfester kunde hun til op i sin høje Alder, svag som hun var, sidde og se til som den mest *interesserede*, ligesom det var hende, der i Forvejen havde lagt alt til Rette for Børnene ved Festen, der altid bar et jævnt og paa en vis Maade tarveligt Præg. Alt var rigeligt, smukt og godt, intet overdaadigt.

Og naar saa Børnene blev voksne — jeg holder mig til Spindesiden — kom Realisationen af en af hendes Yndlingstanker, hvori jeg saa fuldt samstemte. Den unge Kvinde skulde opøves i en alvorlig Husgerning, skulde „*tjene sin Værnepligt af*“. Da blev et helt eller halvt Aar Kokkepigen eller Stu-